

« zurück blättern vor »

KALTESZAL subst. m., ab 1775; auch *kaldaszan*, *kaldeszan*, *kaliszsan*, *kalteszsan*; ‘Erfrischungsgetränk, das aus Bier, Wein, Zitronensaft, Zucker und geriebenem Brot zubereitet wird’ – ‘orzeźwiający napój przygotowywany z piwa, wina, soku cytrynowego, cukru i tartego chleba’: 1765–1784 Mon. 73 306, L *Zrobiono z wina pewną mieszaninę, którą pospolicie kaldeszsan zowią*. o (vor 1792) 1951 Kit.Opis 446 *Kaliszan zginął, więc go opisać [należy] [...]*: *Była to mieszanina z piwa, z wina francuskiego, z soku cytrynowego, cukrem osłodzona i chlebem utartym zakruszona*. o 1820 Cwib 89-92, SJAM *U mnie, kiedy pieniądz braka / Na wino, bier i kaliszsan, / Masz koncept bez cukr i maka: / Jedz!* o 1828 Wit.Pust. IV 138, WIECZ *Na widok tych kalteszsanów i tych butersznytów, którymi stoliki hojnie zostały pokryte, pomyślałem sobie, że najtrwalsze kluby, najściślejsze koterie (...) między ludźmi są te, które mają za przedmiot jedzenie i picie*. o (1832) 1949 Słowacki Proza 514-515 *A potem Zienkowicz sporządził kaliszsan litewski, taki, jakeśmy go w Wilnie pijali*. o †1849 Goł., Sw o 1854 Kucz Pam. 222, WIECZ *Tu i ówdzie tarzały się w masie powyciskane połówki cytryn, jako świadki wypróżnionych kufti kaldeszalu albo szklanic ponczu*. o 1860 Tyg 302, NOWO *Ba, jeden albo drugi zapragnąłby nawet kazać sobie co podać z bufetu, lecz nie mówić już wcale o trudności dośnięcia się do tego przybytku butersznytów i kaldeszalu*. o (†1861) 1880 Chodź.Pisma II 406, DOR *Uśmiechnął się tylko i haust kaliszsanu pociągnął*. o [LBel.] †1893 Wal., Sw – L, SWIL, Sw, DOR (daw.). o **Var:** *kaldaszan* subst. m. – SWIL, Sw (m. u.); *kaldeszsan* subst. m., 1765–1784 Mon. 73 306, L o [LBel.] †1849 Goł., Sw – L, SWIL, Sw; *kaliszsan* subst. m., (vor 1792) 1951 Kit.Opis 446 o [LBel.] (†1861) 1880 Chodź.Pisma II 406, DOR – SWIL, Sw, DOR (daw.); *kalteszsal* subst. m., 1854 Kucz Pam. 222, WIECZ o [LBel.] †1893 Wal., Sw – SWIL, Sw, DOR (daw.); *kalteszsan* subst. m., [hapax] 1828 Wit.Pust. IV 138, WIECZ – SWIL, Sw sowie SPA 1929. o **Etym:** nhd. *Kalteschale* subst. f., ‘ein kühlendes Sommergericht aus kaltem Bier, auch Wein, Milch, mit verschiedenen Zutaten wie Brot oder Semmel, Zucker, Mandeln, Rosinen’, GRI. ❖ Die Rezepte für dieses Getränk variieren zwischen LINDE und SW, in dem das Rezept von (†1893) Wal[icki], Sw übernommen wird, während DOROSZEWSKI fast wörtlich aus Kit[owicz] Opis (s.o.) abschreibt, ohne allerdings seine Quelle zu nennen. Die Form *kaliszsan* ist wohl eine Anlehnung an den Namen der Stadt Kalisz, vgl. *kaliszsan(in)* ‘Einwohner von Kalisz’. Walicki 1886 (KAW 141) hält *kaliszsan* für litauisch, während er *kalteszsal* dem Königreich Polen zuordnet.

« zurück blättern vor »